

education

Department of
Education
FREE STATE PROVINCE

VOORBEREIDENDE EKSAMEN

GRAAD 12

TOERISME

SEPTEMBER 2025

PUNTE: 200

NASIENRIGLYN

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 15 bladsye.

ONDERWERPE IN DIE TOERISME KABV		AFKORTINGS
ONDERWERP 1	Toerismesektore	TS
ONDERWERP 2	Kaartwerk en toerbeplanning	KT
ONDERWERP 3	Toerismebesienswaardighede	TB
ONDERWERP 4	Volhoubare en verantwoordelike toerisme	VVT
ONDERWERP 5	Plaaslike, streeks- en internasionale toerisme	PSI
ONDERWERP 6	Kultuur- en erfenistoerisme	KE
ONDERWERP 7	Buitelandse valutaverhandeling	F
ONDERWERP 8	Kommunikasie en kliëntediens	KK
ONDERWERP 9	Bemarking	B

AFDELING A: KORTVRAE

VRAAG 1

1.1

1.1.1	C✓/Klein en gespesialiseerd is	(1)	B
1.1.2	B✓/BBP	(1)	F
1.1.3	D✓/Switserland	(1)	F
1.1.4	B✓/Reisklinieke	(1)	KT
1.1.5	C✓/Diplomatieke paspoort	(1)	KT
1.1.6	A✓/TOMSA	(1)	B
1.1.7	D✓/Windmeulens	(1)	TB
1.1.8	D✓/Bilharzia	(1)	KT
1.1.9	A✓/Stel die horlosie 1 uur terug	(1)	KT
1.1.10	C✓/Koop goedere en dienste vanuit die plaaslike gemeenskap	(1)	VV
1.1.11	B✓/Uniformtoelaag	(1)	TS
1.1.12	C✓/Departement van Binnelandse sake	(1)	KT
1.1.13	A✓/Vir hospitalisasie verwante mediese koste in die land wat besoek gaan word, betaal	(1)	KT
1.1.14	B✓/Dit is die enigste plek waar die Nama woon en hul tradisionele nomadiese leefstyl beoefen.	(1)	KE
1.1.15	B✓/Mekka	(1)	TS
1.1.16	D✓/Immigrasie, bagasie-oepsarea, doeane	(1)	KT
1.1.17	D✓/17 ure	(1)	KT
1.1.18	A✓/SWIFT	(1)	KK
1.1.19	B✓/Limpopo	(1)	KE
1.1.20	A✓/Voortdurende herontdekking van die produk deur nuwe dienste en diverse aktiwiteite aan te bied	(1)	KK
		(20)	

1.2

1.2.1	Rio Karnaval ✓	(1)	PSI
1.2.2	Onvoorsiene gebeurtenis ✓	(1)	PSI
1.2.3	Liniêre ✓	(1)	KT
1.2.4	Lilizela ✓	(1)	B
1.2.5	Arbeid ✓	(1)	TS
		(5)	

1.3

1.3.1	AA ✓	(1)	KT
1.3.2	Geelkoors ✓	(1)	KT
1.3.3	SAERA/SAHRA ✓	(1)	KE
1.3.4	SAToerisme ✓	(1)	B
1.3.5	Voorafgelaaiide buitelandse valutakaart✓	(1)	TS
		(5)	

1.4

1.4.1	Europa ✓	(1)	TB
1.4.2	Parys ✓	(1)	TB
1.4.3	Japan ✓	(1)	TB
1.4.4	Jerusalem ✓	(1)	TB
1.4.5	Switserse Alpe/Jungfrau-Aletsch ✓	(1)	TB
		(5)	

1.5

1.5.1	D ✓	(1)	PSI
1.5.2	B ✓	(1)	PSI
1.5.3	C ✓	(1)	PSI
1.5.4	F ✓	(1)	PSI
1.5.5	E ✓	(1)	PSI
		(5)	

TOTAAL AFDELING A: 40

AFDELING B: KAARTWERK EN TOERBEPLANNING, BUITELANDSE VALUTA- VERHANDELING

VRAAG 2

2.1 2.1.1 Venstersitplek ✓ (1) KT

2.1.2 **Vlugvoosheid:** (2 x 2) (4) KT
Wanneer meer as 3 tydsones gekruis word, ✓✓ vanaf
wes na oos of oos na wes.

Vluguitputting:
Wanneer minder as 3 tydsones gekruis word, ✓✓
vanaf noord na suid of suid na noord reis.

(LET WEL: Die reisverwante toestand en die definisie
moet ooreenstem en die reisverwante toestand moet
genoem word)

2.1.3 'n Land se ... (2 x 2) (4) KT

toerismebesighede sal daarby baat, aangesien
mense nou hulle ontspanningsaktiwiteite op
werksdae sal vermeerder, terwyl dit voorheen tot
naweke of vakansies beperk is. ✓✓
plaaslike toerisme en dagtoerisme en dagtoeriste
sal meer wees, wat die vermenigvuldigereffek in
werking stel. ✓✓

- werkseleenthede verhoog, aangesien langer
besigheidsure tot 'n groter vraag en dus meer
werkseleenthede sal lei.
- produktiwiteit verhoog a.g.v werk wat tydens
koeler ure verrig word.

2.1.4 Delhi 07:15 +5.5 5 Julie 2025 (7) KT
Parys +1

Tydverskil: (+5.5) - (+1) = 4 uur 30 min ✓
Tyd in Parys: 07:15 - ✓ 4 uur 30 min = 02:45 ✓

Aankomstyd: 02:45 + ✓ 9 uur 40 min = 12:25 ✓

DBT: 12:25 + 1 uur = 13:25 ✓ 5 Julie 2025 ✓

OF

13:25 ✓✓✓✓✓✓ 5 Julie 2025 ✓

2.2

BESKRYWING	BEREKENING	BEDRAG
The Oyster Box (akkommodasie)	R7 600 x 6✓	R45 600✓
Retoer Vliegtuigkaartjie	R1 910 x 2✓	R3 820✓
Vervoer	R750 x 7✓	R5 250✓
Sakgeld	R1 500 x 7	R10 500✓
Aandenkings	R2 500	R2 500✓
Footjies	R300	R300✓
TOTAAL		R67 970✓

(10) KT

2.3 **IN DIE MOTOR:**

(6) KT

Weet waarheen jy gaan voor jy vertrek – betroubare kaart/GPS.✓

Gebruik 'n padwaardige voertuig – sorg altyd vir genoeg brandstof.✓

- Sluit jou deure & hou vensters toe.
- Sluit waardevolle items in die kattebak toe.
- Wees bewus van jou omgewing – veral by 'n verkeerslig.
- Bly in goed gemerkte & verligte strate.
- Moenie onbekendes 'n ry geleentheid gee nie.

OP OPENBARE PLEKKE:

Respekteer die kulturele protokol van die gebied. ✓

Wees bewus van jou omgewing & raak vertrouwd met die plaaslike polisie diens. ✓

- Bly by besige plekke soos sentrums. As jy stiller plekke besoek maak gebruik van 'n gids.
- Gebruik geregistreerde en gekwalifiseerde gidse.
- Moenie sigbare juwele dra, kameras of handsakke oor jou skouers nie wees versigtig vir grypdiewe.
- Moet nooit hulp van vreemdelinge aanvaar om met OTM-transaksies te help nie.
- Vermoed die dra van groot bedrae geld, indien nodig, verdeel bedrae in kleiner hoeveelhede & hou op verskillende plekke.
- Meld gesteelde krediet-/bankkaarte dadelik aan.

NA SONDER:

Vermoed geïsoleerde plekke in die nag. ✓

Reis altyd in groepe. ✓

- Gebruik bekende openbare vervoer.
- Maak seker jou selfoon is gelaaai.
- Reis met min bagasie.
- Beplan jou roete vooraf.
- Bly so na as moontlik aan goed beligte areas.

- 2.4 2.4.1 **DOEANE:** (2) KT
Is 'n agentskap of owerheid in 'n land verantwoordelik vir die invordering van belasting en die kontrole van goedere wat die land binnekom of uitgaan. ✓✓
- 2.4.2 Groen kanaal: (4) KT
Wanneer 'n toeris nie belastingvrye perke oorskry nie of wanneer jou reistoelaag binne die toegelate bedrag is. ✓✓
• Wanneer 'n toeris niks het om te verklaar nie.
- Rooi kanaal:
Wanneer die toeris enige goedere het om te verklaar en die reistoelaag oorskry, sal hulle van die rooi kanaal gebruik maak. ✓✓
- 2.5 jaggeweer; ✓ (2) KT
500 g biltong; ✓
• 100 g dagga
- [40]

VRAAG 3

3.1

3.1.1 R15 000/✓ 19,75✓ = €✓759,49✓

(4) F

OF

€✓759,49✓✓✓

3.2

3.2 Politieke ontstabiliteit ✓

(2) F

Natuurrampe ✓

- Onvoorsiene gebeurtenisse

(Aanvaar voorbeelde)

3.3 Binnelandse toerisme:

(2 x 2) (4) F

Binnelandse toerisme sal 'n toename toon omdat dit nie vir Suid-Afrikaners bekostigbaar is om te reis nie. ✓✓

Inkomende Internasionale reise sal 'n toename toon omdat internasionale toeriste Suid-Afrika as 'n waarde vir geld bestemming beskou. ✓✓

[10]

TOTAAL AFDELING B: 50

**AFDELING C: TOERISMEBESIENSWAARDIGHEDE; KULTUUR- EN ERFENIS-
TOERISME; BEMARKING**

VRAAG 4

4.1

4.1.1 A – Petra ✓ (3) TB
B – Parthenon ✓
C – Chichen Itza ✓

4.1.2 D – Turkye ✓ (3) TB
E – Israel ✓
F – Indië ✓

4.1.3 Unieke bousteil ✓✓ (2) TB

4.1.4 Akropolis ✓ (1) TB

4.1.5 Petra ✓ (2) TB
Chichen Itza ✓

4.1.6 Christene ✓ (2) TB
Moslems ✓

4.1.7 Antieke stad uit rots gekap ✓✓ (2) TB
• Deurgangsroete vir handelaars
• Een van die Nuwe Sewe Wonders van die Wêreld.
• Wêrelderfenisterrein.

4.2 4.2.1 **IKOON:** (4) TB
'n Icoon in die toerismekonteks is 'n
besienswaardigheid of kenmerk wat wêreldberoemd is,
simboliese waarde het en in die besonder met 'n
bepaalde bestemming verbind word. ✓✓

BESIENSWAARDIGHEID:

'n Toeristebesienswaardigheid is 'n plek, 'n gebied, 'n
gebou of 'n gebeurtenis van belang wat toeriste vir
hulle historiese belangrikheid, kulturele waarde,
natuurlike of mensgemaakte skoonheid of
vermaakmoontlikhede besoek. ✓✓

4.2.2 Avontuur-toeris ✓ (1) TB
• Ekstreme toeris
• Spesiale belangstellings toeris (SBT)

- 4.2.3 Verlies aan inkomste ✓✓ (4) TB
Verlies aan werk (kort termyn) ✓✓
• Verlies aan entrepreneurskapsgeleenthede
• Vermenigvuldigerseffek tree nie in werking nie
• Toename in misdaad as gevolg van werksverliese
- 4.2.4 Uitstekende bemarking internasionaal en/of (3 x 2) (6) TB
plaaslik. ✓✓
Doeltreffende en etiese optrede van personeel en bestuur. ✓✓
Positiewe ervarings van besoekers.
• Veiligheid en misdaadvoorkoming
• Algemene voorkoms en instandhouding

[30]

VRAAG 5

5.1

- 5.1.1 iSimangaliso-vleilandpark ✓ KZN ✓ (2) KE
- 5.1.2 Kaapse Blommestreek beskermde gebied ✓ Wes-Kaap ✓ (2) KE

5.2

- 5.2.1 UNESCO ✓ (1) KE
- 5.2.2 Natuurlike terrein ✓ (1) KE
- 5.2.3 Lewenstandaard verbeter ✓✓ aangesien daar nou meer (2) KE
geleenthede is om geld te maak, met meer besoekers in
die omgewing.

[8]

VRAAG 6

- 6.1 WTM ✓ (2) B
• World Travel Market
ITB Berlyn ✓
- 6.2 Toename in jaarlikse volume van buitelandse aankomste na Suid-Afrika. ✓✓ (4) B
Toename in internasionale bewustheid van Suid-Afrika as 'n toeriste bestemming. ✓✓
- 6.3 Bemaking van Suid-Afrika internasionaal as 'n voorkeurtoerismebestemming. ✓✓ (3 x 2) (6) B
Handhaaf en verbeter die standaard van fasiliteite en dienste vir toeriste. ✓✓
Koördineer die bemakingsaktiwiteite van rolspelers in die bedryf. ✓✓

[12]

TOTAAL AFDELING C: 50

AFDELING D: TOERISMESEKTORE; VOLHOUBARE EN VERANTWOORDELIKE TOERISME

VRAAG 7

- 7.1 Basiese Diensvoorwaardes (Wet 75 van 1997). ✓ (1) TS
- 7.2 Besighede moet dalk ook skofwerk instel as gevolg van die langer werksure, aangesien ons volgens wet slegs agt uur per dag mag werk, anders moet hulle oortydvergoeding betaal aan werkers wat langer ure werk. ✓ (1) TS
- 7.3 Kommunikasie vaardigheid ✓ (2) TS
Rekenaarvaardighede ✓
 - Skryfvaardigheid
 - Wiskundige vaardigheid
- 7.4 Kelners moet 'n goeie indruk skep. ✓✓ (2) TS
 - Kelners moet gepas en netjies geklee wees, want dit dra by tot die professionele beeld van die besigheid. ✓✓
- 7.5 Verskaf leiding aan alle personeel oor aanvaarbare gedrag in die werksplek. ✓✓ (4) TS
Gee leiding oor die verhouding wat die personeel met hul kollegas en kliënte moet hê. ✓✓
 - Help om die verwagte gedrag van personeel in die uitvoering van hul pligte uiteen te sit.
 - Moedig 'n waardige en respekvolle houding in die werkplek aan.
 - Verseker dat verskillende kulturele en godsdienstige praktyke in die werkplek erken word.
 - Help om personeel te lei wat met etiese uitdagings in die werkplek gekonfronteer word.
 - Help om trots in die werkplek op te bou terwyl dit 'n gemeenskaplike doelwit gee.
 - Moedig samewerking aan en gee werknemers en bestuur 'n duidelike gevoel van wat reg vir die maatskappy is.

[10]

VRAAG 8

8.1

8.1.1 **Mens (Sosiaal):✓**

(3 x 2) (6) VV

Die gemeenskap wat op plase werk ✓

- Opleiding word verskaf

Omgeving (Planeet):✓

Alle teesakkies is vervang met 'n Bioweb, 'n plastiek vrye, komposteerbare materiaal en ons piramiede teesakkies is gemaak van PLA komposteerde materiaal. ✓

- Ons verpakkingsmateriaal is herwinbaar en deur die FSC goedgekeur.
- Drukkers-ink voldoen ook aan die omgewingsbewaringvereistes en is gemaak van hernubare materiaal.

Ekonomie (Wins):✓

Die gemeenskap wat op plase werk ✓

- Alle plase wat aandele besit

8.1.2 Carmien Tee gebruik hernubare materiaal asook bioafbreekbare materiaal in hulle produkte en verpakking. ✓✓

(2) VV

8.2 8.2.1 Die steun wat sakeondernemings gee aan gemeenskappe waar hulle sake doen. ✓✓

(2) VV

8.2.2 Ondersteun plaaslike skole deur donasies, fasiliteite op te knap. ✓

(2) VV

Skoolkinders word vervoer. ✓

- 'n Voltydse verpleegster en mobiele kliniek is ook beskikbaar.

8.3 8.3.1 Billike aandeel ✓✓
Demokrasie ✓✓

(2 x 2) (4) VV

- Deursigtigheid
- Respek

8.3.2 Die bestuur kan gaste aanmoedig om water- en energieverbruik by die bestemming te beperk. ✓✓
Verminder, hergebruik en herwin praktyke aan te moedig. ✓✓

(2 x 2) (4) VV

- Die natuur te beskerm, bv. om bome aan te plant.
- Die gebruik van natuurlike hulpbronne te verminder.

[20]

TOTAAL AFDELING D: 30

**AFDELING E: PLAASLIKE, STREEKS- EN INTERNASIONALE TOERISME;
KOMMUNIKASIE EN KLIËNTEDIENS**

VRAAG 9

9.1

9.1.1 Onvoorsiene ✓✓ (2) PSI

9.1.2 Reisplanne sal gekanselleer word. ✓✓ (4) PSI
Bestemmings en besienswaardighede is nie toeganklik
nie. ✓✓
• Toeriste sal geld verloor a.g.v kansellasies.

(Aanvaar voorbeelde van hoe inkomende internasionale
toeriste geraak word deur die onvoorsiene gebeurtenis.)

9.1.3 'n Verlies aan buitelandse inkomste ✓✓ (4) PSI
Werksgeleenthede kan verminder/werksverliese ✓✓
• Infrastruktuur sal herbou moet word/opruimingswerk
moet plaasvind wat 'n ekonomiese impak het.
• Vermenigvuldigerseffek vind nie plaas nie.

9.2

9.2.1 Landmark: Lande wat bereik kan word sonder om deur (2) PSI
lugvervoer gebruik te maak. ✓

Lugmark: Lande wat slegs bereik kan word deur
lugvervoer. ✓

9.2.2 VK ✓✓ (2) PSI

9.2.3 Mosambiek ✓✓ (2)

9.2.4 Tendens: Styging in toeristegetalle ✓✓ (4)
Rede: Mark herstel na COVID ✓✓

[20]

VRAAG 10

10.1

10.1.1 Swak diens. ✓ (2) KT

Motivering: Sy is besig om te eet ✓

- Besig op haar rekenaar en gee nie aandag aan die kliënt nie.

10.1.2 Ontevrede kliënte ✓ (2) KT

Dislojale/minder kliënte ✓

- Swak/negatiewe WOM
- Kleiner wins

10.2

10.2.1 Terugvoerkaarte ✓ (2) KT

Klagteboeke ✓

- Klagtes direk by die bestuur
- Opnames
- Telefoniese klagtes

10.2.2 Skriftelike waarskuwing aan die werknemer. ✓✓ (4) KT

Heropleiding ✓✓

- Gesprekke met die bestuur waar probleem opgelos word.
- Werk saam met 'n senior personeellid
(Aanvaar voorbeelde van regstelling van swak kliëntediens)

[10]

TOTAAL AFDELING E: 30

GROOTTOTAAL: 200